గయ్యాళిని సాదుచేయుట

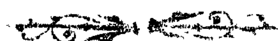

గ్రంథకర్త:
కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు

ప్రకాశకులు:
హితకారిణీ సమాజము
రాజమహేంద్రవరము
1950

ఈ కథయందు వచ్చుపాత్రములు.

కాంచనవర్మ—కాంచీపురనివాసుఁడగునొకక్షత్రియుఁడు.

రుద్రమూర్తి—కాంచనవర్మ పెద్దయల్లుఁడు; గౌరీదేవిభర్త.

దృఢసేనుఁడు—కాంచనవర్మ రెండవయల్లుఁడు; పద్మావతిభర్త.

చిత్రసేనుఁడు—దృఢసేనుని తండ్రి.

సత్యవర్ధనుఁడు—దృఢసేనుని మిత్రుఁడు.

గౌరీదేవి—కాంచనవర్మ జేష్ఠపుత్రి; రుద్రమూర్తిభార్య.

పద్మావతి—కాంచనవర్మ ద్వితీయపుత్రి; దృఢసేనునిభార్య.

గయ్యాళిని సాదు చేయుట

చోళమండలమునకు రాజధాని యైనకాంచీనగరమునందు కాంచనవర్మ యనుపేరుగల మహాధనికుఁ డయినక్షత్రియుఁ డొకఁడు గలఁడు. అతని పెద్దకూఁతురు గౌరీదేవి; ఆమె మిక్కిలి కోపస్వభావము కలదయి తిట్టుఁబోతును నయినందున కాంచీపురమునందలివా రందఱును ఆమెకు గయ్యాళిగౌరీదేవి యని పేరుపెట్టిరి. ఆమెను వివాహ మాడుటకయి రాజపుత్రు లనేకులు కాంచీపురమునకు వచ్చియు, పురజనులవలన నామెగయ్యాళితనమును విని యామెను చేపట్ట సాహసింపక తాము వచ్చినదారినే మరల తమతమపురములకుఁ బోవుచు వచ్చిరి. అందుచేత నామెను వివాహమాడు నంతపాత్రము గలపురుషుఁడు ప్రపంచములో దొరకునా యని యెల్ల వారును సంశయపడు చుండిరి. అయినను కాంచనవర్మమాత్రము తనపెద్దకొమార్తె పెండ్లి చేయనిదే రెండవకొమార్తె పెండ్లి చేయ నని నియమము చేసికొని, పద్మావతియొక్క గుణసంపదను విని యామెను పాణిగ్రహణము చేసి-కొనుటకయి యెటువంటి గొప్పయింటిరాచకొమాళ్ళు వచ్చినను వారి కెవ్వరికిని కూఁతు నియ్యక నిరాకరించుచుండెను. అందుచేత బంధువు లందఱును పెద్దకొమార్తెనిమిత్త మయి చిన్నకొమార్తెను చెడఁ గొట్టుచున్నాఁ డని యాతని నిందింప మొదలుపెట్టిరి.

ఇట్లు కొంతకాలము జరిగినపిమ్మట వివాహమునిమిత్త మయి రుద్రమూర్తి యనురాజకుమారుఁడు కాంచీపురమునకు వచ్చి, అక్కడ గౌరీదేవియొక్క గుణమహిమను పౌరులవలన పూర్ణముగా వినియు నెంతమాత్రమును వెనుకతీయక యామెసౌందర్యమును ధనమును

ఆశించి యామెను వివాహమయి శాంతాత్మురాలును పరమసాధ్వియు నయినభార్యను గా దిద్దుకొనుట కయి నిశ్చయించుకొనెను. అటువంటి యసాధ్యమయినపనిని నిర్వహింపఁ బూనుటకు సమర్థుఁడాతనితో సమానుఁడు మఱియొకఁ డుండఁడు; అతఁడు మిక్కిలి ధైర్యస్థైర్యములు గలవాఁడు; అనన్యసామాన్య మయినబుద్ధికౌశలమును వాక్చాతుర్యమును గలవాఁడు; నిజముగా మనస్సులో నణుమాత్రమును కోపము లేనప్పుడు పయికి కొండంతకోప మున్నట్లభినయించుటకును మనస్సంతయు క్రోధమయ మయి యున్నప్పుడు పయికి పరమశాంత భావమును గనఁబఱుచుటకును లోకములో నాతనిని మించినవాఁడు మఱియొకఁ డుండఁడు. అతఁడు సహజముగా తన్నుఁగూర్చి యితరు లెంద ఱేమనుకొన్నను తన కేమికష్టములువచ్చినను లక్ష్యపెట్టని స్వభావము గలవాఁడు. అతఁడు గౌరీదేవిని వివాహ మాడినతరువాత తానామెను వశపఱుచుకొని సాదుచేయుట కయి వేఱుమార్గము లేదని కనిపెట్టి యాకారవికారములచేతను చేష్టలచేతను మాటలచేతను దుర్వాసుని మించినకోపశీలునివలె నటింపసాగెను.

రుద్రమూర్తి మొట్టమొదట కాంచనవర్మయొద్దకుపోయి తన కులగోత్రనామములు తెలుపుకొని, ఆతనితో "నీకొమార్తె యైనగౌరీదేవియొక్క శాంతస్వభావమును వినయవిధేయతలను విని యామెను వరించుతలంపుతో మధురాపురమునుండి వచ్చితి" నని చెప్పెను. కాంచనవర్మ యాతనితండ్రి నెఱిఁగినవాఁడుగాన సత్కులప్రసూతుఁడయినయుత్తమక్షత్రియుఁడు తన కల్లుఁడు కాఁగోరినందునకును తన కొమార్తెకు మంచిసంబంధము వచ్చినందునకును మిక్కిలి సంతోషించినవాఁ డయినను, ఆమెస్వభావమును తెలుపక దాఁచుట యుచితము కా దని భావించి రుద్రమూర్తివంకఁ దిరిగి "నాకొమార్తె

గుణములునీవు విన్న వానికంటె విరుద్ధములయిన’’వని చెప్ప నారంభిం చెను. ఇట్లు చెప్పుచుండఁగానె లోపలినుండి సంగీతాచార్యుఁడు పరు గెత్తుకొనివచ్చి “అయ్యా! సంగీతము చెప్పునప్పుడు తోడిరాగములో స్వరము తప్పినదని చూపినతప్పిదమునకయి నీకోమార్తె వీణాదండ ముతో నానెత్తిమీఁద కొట్టినది’’ అని మొఱపెట్టుకొనెను. ఆమా టలు విన్నమీఁదట రుద్రమూర్తిముఖమునందు మఱింతవికాసమును గనఁబఱిచి. ‘ఈమాటలు విన్నతరువాత నా కామెమీఁదప్రేమ మఱింత యధిక మగుచున్నది. ఆమెశరీరములో పిఱికికండ లేనిమహా క్షాత్రము గలరాచకూఁతు రయినందునకు నా కపరిమితానందము కలుగుచున్నది. ఆమె నామనసువచ్చినజాణ’ అని యామెను మెచ్చి పొగడుచు, ఆమెతో నొక్కసారి సమావేశముకలుగఁ జేయవలసిన దని యాతనిని వేఁడుకొనెను. ఆతఁ డందునకు సమ్మతించి, రుద్రమూర్తి యొక్క తండ్రి మృతుఁ డగుటయు తదనంతర మాతనిచరస్థిరరూప మయినసొత్తంతయు రుద్రమూర్తివశ మగుటయు నడిగి తెలిసికొని ఒకపరిచారికను పిలిచి నీ వీరాజకుమారునికి గౌరీదేవిని చూపు మని చెప్పెను. అప్పు డారుద్రమూర్తి కాంచనవర్మను జూచి, “అయ్యా! నేను నీకోమార్తెయొక్కసమ్మతిని పొంది యామెను వివాహమాడెడు పక్షమున నాకరణ మేమి యిచ్చెదరో యిప్పుడే చెప్పుము’’ అని యడిగెను. నీ వాచిన్నదానిమనసు వశపఱుచుకొని యామెనువివాహ మాడఁగలిగెడుపక్షమున, వివాహసమయమునం దిరువదివేలరూపా యల నిచ్చి నాయనంతరమున నాసొత్తులలో సగము వ్రాసియిచ్చెద నని కాంచనవర్మ చెప్పెను. అందున కాతఁ డొడఁబడి మామయొద్ద సెలవుపొంది పరిచారికవెంట నడుచుచు తోవపొడుగుననుతనలోతా నిట్లాలోచించుకొనసాగెను...“ఆమెతో నే నెట్లు మాటాడుదును?

ఆమెతో సంభాషణము చేయునప్పుడు నాశాంతస్వభావమునంతను గనఁబఱిచెదను. ఆమె నన్నుతిట్ట మొదలుపెట్టినను, ఆమెవాక్యములు కోకిలస్వరమువలె మృదుమధురగంభీరములుగా నున్నవని పొగడెదను. ఆమె నావంక కన్నులెఱ్ఱచేసి చూచినను, ఆమెచూపులు దయారసమును వెదచల్లుచున్నవని శ్లాఘించెదను. ఆమెనాతో మాటాడక మౌనమును ధరించినను అటువంటిసరససల్లాప మెప్పుడును వినలేదని మెచ్చుకొనెదను. ఆమె నన్ను లేచిపొమ్మని చెప్పినను, తనయొద్దనే యెల్లకాలము నుండుమని చెప్పినంత కృతజ్ఞతను గనఁబఱచెదను''

ఈప్రకారముగా నాలోచించుకొనుచుపోయి పరిచారికచూపిన గది చేరి యొకపీఠముమీఁదఁ గొంతసేపు కూరుచుండియున్నమీఁదట తండ్రి బలవంతపెట్టి ప్రార్థించి పంపఁగా గౌరీదేవి యాతనితో మాటాడుటకయి మెల్లఁగా గదిలోనికి వచ్చెను. అప్పుడాకన్యావరులకీప్రకారముగా సంభాషణ మారంభ మయ్యెను.

రుద్ర——గౌరీ! నీకు క్షేమమా?

గౌరీ——(కోపము) నన్నందఱును గౌరీదేవియని పిలుతురు.

రుద్ర——కాదు. గౌరి యనియే పిలుతురు గయ్యాళిగౌరి యని కూడ పిలుతురు. దాని కేమిగాని నీవు సౌందర్యవతివనియు శాంతమూర్తివనియు విని నిన్నుభార్యనుగా వరింపవలె నని వచ్చినాను.

గౌరి—— (కన్ను లెఱ్ఱచేసి బిగ్గరగా నన్ను గయ్యాళిగౌరి యని పిలుచు చున్నారా? ఎవ్వరు పిలుచుచున్నారో వారి నిటు రమ్మను.

రుద్ర——ఓ ప్రియురాలా! నీకంఠస్వర మెంత మధురముగా నున్నది! ఓహో! నీశాంతస్వభావము నెంతని కొనియాడఁగలను! మనహాస్యవచనము లింతటితో చాలును. నిన్నిచ్చి నాకు వివాహము చేయుటకు నీతండ్రి యొప్పుకొని యరణమునకుకూడ నిర్ధారణము చేసి

నాఁడు. ఇఁక నీవంగీకరించినను. లేకపోయినను గూడ నిన్ను నేను తప్పక వివాహ మాడెదను.

ఈమాటలు జరగుచుండఁగానే తనకోమార్తె కంఠము బిగ్గరగా వినఁబడ్డందున వారలోపల నేమికలహమాడుచున్నారో యని కాంచన వర్మ చూడవచ్చెను. అంతట రుద్రమూర్తి యాతనిని జూచి, "నీ కూఁతురు నన్నెంతో ప్రేమతో నాదరించి పయిదశమినాఁడు పెండ్లి చేసికొనుట కంగీకరించినది" అని చెప్పెను. 'ఇతనిని పెండ్లి చేసికొను టకుఁగాదు దశమినాఁ డితని పెండ్లిచేయుట కంగీకరించితి' నని గౌరీదేవి తండ్రి తో ననెను.

రుద్ర—దశమినాఁడు నన్నీమె తప్పక కరగ్రహణము చేసి చేపట్టును.

గౌరీ—కంఠగ్రహణము చేసి యురిపెట్టును.

రుద్ర—అయ్యా! మీరీచిన్నదానిమాటలు పాటిగాఁబట్టకుఁడు. మే మిద్దఱమును రహస్యములో పాణిగ్రహణమున కొప్పుకొన్నాము. పయికిమాత్రము మీయెద్ద తా నీలాగున ననుచుండెద నని యీమె నాతోఁ జెప్పినది. మేము మాటాడిన యీనిమిషకాలములోను నా మీఁదనీమెకుఁగుదిరిన యనురాగ మింతింత యని చెప్పశక్యముగాదు. ఓ గౌరీ! నాప్రాణేశ్వరీ! నాకొక్కముద్దిమ్ము. నేనుమధురాపురమునకుఁ బోయి నీవు కోరినయాభరణములును వస్త్రములును దీసికొని దశమి నాఁటికి వచ్చెదను—ఓమామా! వివాహసన్నాహముచేయించిబంధు వులకందఱకును శుభలేఖలను బంపుము—ఓప్రియురాలా! క్రొత్తపెండ్లి కూఁతురువలెఁ గనఁబడుటకయి నాహృదయేశ్వరికిమనసువచ్చినమంచి బట్టలను నగలను దెచ్చెదను. సెలవిమ్ము పోయివచ్చెదను. దశమినాఁడే సుముహూర్తము నిశ్చయమయినది గదా?

అని యాతఁడు నడిచెను. కాంచనవర్మయు తనకొమార్తెకు వివాహ మెట్లయినఁ గావలెనని యొడఁబడి యాతనిసుముహూర్తమునకు ముందేరమ్మని చెప్పి పంపివేసి, కొమార్తెమనసు మెత్తపడునట్లుగా నాకొత్తయల్లుని శ్లాఘింపఁజొచ్చెను. గారీదేవియుపయి కెట్లనుచున్నను లోపలమాత్రము వరించవచ్చిన యాతనిని వివాహమాడవలె ననియే యభిలషించుచుండెను. అప్పుడే శుభలేఖ లందఱికిని బంపఁబడినవి. వివాహదినమున కొక్కరొక్కరే బంధువులందఱును రాఁదొడఁగిరి కాని పెండ్లికొమారుఁడుమాత్రమురాలేదు. పెండ్లిపను లన్నియుఁ జేయఁబడినవి; వీథికి తోరణములు కట్టఁబడినవి; పురోహితుఁడువచ్చిసిద్ధముగా నుండెను ; వాద్యములు వాయించువారు సహితము వచ్చి వాకిట నిలిచియుండిరి ; యెల్లవారును పెండ్లికొడుకునిమిత్త మెదురుచూచుచుండిరి. తన్ను పరిహసించుటకయి యాతఁ డిట్లు మాయచేసెనేమో యని పెండ్లికొమార్తెయు మనస్సులో వ్యథపడసాగెను. ఇట్లుండఁగా కట్టకడపట పెండ్లికుమారుఁ డక్కడకు వచ్చెను గాని యాతఁడు తెచ్చెద నన్నబట్టలనుగాని నగలనుగాని తీసికొనిరాలేదు ; అతఁడు పెండ్లికొమారుని కర్హమగునట్లుగా నలంకరించుకొనియైనను రాక మాసినపాతబట్టలతో వచ్చెను; ఆతఁడెక్కివచ్చిన గుఱ్ఱమును వెంట గొనివచ్చినసేవకుఁడును గూడ యజమానుని వేషమునకుఁ దగినట్లుగానే యుండిరి.

అంతట లగ్నసమయము సమీపింపఁగా మామగా రల్లుని బిలిచి క్రొత్తబట్టలు తెప్పించి కట్టుకొమ్మని చెప్పెను. ఆతఁడు పెండ్లికొమార్తెను తనకు వివాహము చేసెదరుగాని తనబట్టలకు కాదని చెప్పుచు, ఎంతచెప్పినను వినక యాబట్టలను ధరించుట కంగీకరింపకపోయెను. ఇఁకఁ జెప్పిన కార్యము లేదనుకొని యప్పు డతనిని వివా

హ వేదికవద్దకుఁ దెచ్చి పెండ్లిపీఁటమీఁదఁ గూరుచుండఁబెట్టిరి. అప్పుడు పురోహితుఁ డక్షింతలపళ్లెమును చేతిలోఁ బట్టుకొని సంకల్పము చేయించుచు పెండ్లికొమారుని గోత్రనామము లడిగెను. తనదాత్రేయ గోత్ర మని యతఁ డిల్లెగిరిపోవునట్లుగా పురోహితుని మొగముమీఁద మొగము పెట్టి పెద్దకేక వేసెను. ఆధ్వని కక్కడనున్నవా రందఱును నులికి పడిరి. పురోహితుఁడును జడిసికొని చేతిలోని పళ్లెమును క్రింద వదలిపెట్టెను. అందుమీఁద నారదమూర్తి పటపట పండ్లు కొఱుకుచు, నే నెంతో వేడుకపడి వివాహము చేసికొనుచుండఁగా నడుమ నమంగళముగా పళ్ళెమును క్రింద పడవేసెదవా యని వంగి క్రింద పడ్డపళ్ళెమును దీసికొనుచున్నయాపురోహితుని నెత్తిమీఁద నొక్క చఱపు చఱచెను. ఆదెబ్బతో పురోహితుఁడును పురోహితుని చేతిలోని పళ్ళెమునుగూడ మరల క్రిందఁ బడెను. ఈప్రకారముగా వివాహము పొడుగునను జరిగిన యాతనిపిచ్చికోపమును విచిత్రచేష్టలును చూడఁగా మనస్సులో గౌరీదేవియంతటిదానికి సహితము భయము పుట్టి యామెదేహము కంపమెత్తసాగెను. పెండ్లి నాలుగుదినములలోను పెండ్లికొమారుఁ డిటువంటివికారచేష్ట లెన్నెన్నో చేసెను. ఇది యంతయు గయ్యాళి యైనతనభార్యను సాదుచేసి వశపఱుచుకొనుట నిమిత్తమయి యతఁ డేర్పఱుచుకొన్నయుపాయమున కనుగుణముగా వేసిన వేషమే కాని రుద్రమూర్తియందు సహజముగా నిట్టివికార గుణము లేవియు లేవు.

వివాహ మయినమఱునాఁడే యతఁడు భార్య చేయిపట్టుకొని యిప్పుడే భార్యను తనయింటికిఁ దీసికొనిపోయెద నని ప్రయాణము చేసెను. అప్పుడు మామగారు చేసినప్రార్థనలుగాని భార్య యన్న కోపవాక్యములుగాని దృఢనిశ్చయుఁ డయి యున్నయాతనియొద్ద

నేమియు పనిచేయలేకపోయెను. ఆతఁ డెందఱెన్నివిధముల నయమున భయమునఁ జెప్పినను వినక తనపట్టును వదలక, వివాహముకాఁగానే భార్య తనసొత్తయినందున తనసొత్తును తనమనసువచ్చునట్లు చేసి కొనెద నని, చేయి పట్టుకొని గౌరీదేవిని బలవంతముగా వీధిలోని కీడ్చుకొనిపోయెను. అట్టిమూర్ఖునితో తగవులాడి వారింపఁబూనుట వలనఁ బ్రయోజనము లేదనుకొని తా మాజోలికి పోక యెల్లవారును మాటాడక చూచుచు నూరకుండిరి. ఇట్లామెను వీధిలోనికిఁ గొని పోయి యామెనిమిత్తమయి బుద్ధిపూర్వకముగా నేర్చి తెచ్చినబక్క గుఱ్ఱముమీఁద నామె నెక్కించి, తానును తనసేవకుఁడును వేఱువేఱు గుఱ్ఱములమీఁద నెక్కి నడిపించుచు నడువలేక భార్యయెక్కిన గుఱ్ఱము నిలువఁబడినప్పు డెల్లను దానిమీఁద తీవ్రకోపమును జూపి యింటికిఁ బోయినతరువాత దానిమాంసమును గోసి కాకులకును గ్రద్దలకును నెగరవేసెద నని కేకలువేయుచు, ప్రపంచములోని కోపులలోనెల్లను పరమకోపి యని యామెకుఁ దోఁచునట్లుగా నతఁడు ప్రవర్తింప సాగెను. కడపట నెంతోకష్టముమీఁద వారిల్లు చేరిరి. త్రోవపొడుగు నను గుఱ్ఱము మీఁదను సేవకునిమీఁద నతఁడు వేయుచువచ్చిన కేకలు తప్ప నామెకు మఱియేమియు వినఁబడలేదు. అతఁడు మంచి మాటలు చెప్పుచు లోపలి కామెను గొనిపోయెను గాని యతఁ డారాత్రి యామెకు విశ్రాంతిగాని భోజనముగాని దొరకునట్లు చేయ దలఁచుకోలేదు. అందుచే భోజనసమయ మయినప్పుడు బోనకత్తె వంటచేసి తెచ్చి పదార్థములను కంచములో వడ్డించఁగానే యతఁడు భార్యయందతిదయగలవానివలె నటించుచు దగ్గఱకు పోయి యన్న మును కూరలును ముట్టిచూచి, అంత సుకుమారముగా పెరిగిన యీకోమలి యిటువంటి పనికిమాలినయన్నమును కూరలు నెట్లు

తినఁగలుగు నని వంటచేసెడువారిమీఁద కోపపడుచు, ఆ యన్నమును కూరలును నట్టింట వెదఁజల్లి వాని నెత్తిపాఱవేయవలసినదని పరిచారికల కాజ్ఞాపించెను. వా రాప్రకారముగాఁ జేసిరి. తిన్నఁగా పక్వము కానిపదార్థము లామె తినుట కిష్టములేక యామెయందుఁగల ప్రేమచేతను దయచేతను తా నిది యంతయుఁ జేయుచున్నట్లతఁడు నటించుచుండెను. ఇట్లారాత్రి భోజనములేకయు నలసియు నామె కొంత విశ్రాంతినిగోరి పరుండ నపేక్షింపఁగా, నతఁడు పడకగది లోనికిఁ బోయి దుప్పట్లను పఱుపును తడవిచూచి పయిని జెప్పినవిధముగా నే యటువంటి పుట్టుభోగికొమార్తె కిటువంటిపాన్పులు పనికివచ్చునని భృత్యులమీఁద కోపపడుచు దుప్పట్లను దిండ్లను పఱుపునుదీసిగదిలో తలయొకవైపున విసరివైచెను. అందుచేత నామె పరుండుటకు మంచమయినను లేక గోడకుఁ జేరగిలఁబడి కూరుచుండియే కన్నుమోడ్ప మొదలుపెట్టెను. ఆమెకు కొంచెము కునుకువచ్చినసమయము చూచి యతఁడు క్రొత్తపెండ్లికూఁతున కటువంటిముతకపాన్పేల వేసితి రని సేవకులమీఁద నాగ్రహపడి కేకలు వేయుచు నామెకు నిద్రాభంగము కలుగఁజేయుచు వచ్చెను. ఆరాత్రియంతయునీప్రకారముగాఁగడచెను. పరిచారకులు మొదలయినవా రందఱు నావఱకే బోధింపఁబడినవా రగుటచే నతఁడుపెట్టినపాట్లను పడుచు లోఁబడి మాటాడక యూరకుండిరి.

మఱునాఁడుకూడ కూర యుప్పుకలే దనియు, అన్నము చిమిడిన దనియు, పులుసు కాఁగ లేదనియు, పప్పు మాడిన దనియు వంకలుపెట్టి యతఁడు వెనుకటిదినమునవలెనే పాఱవేయుచు భార్యకనుగ్రహము చూపి మంచిమాటలాడ మొదలుపెట్టెను. వేఁడుకొనుటయన్న మాట స్వప్నావస్థయందు సహిత మెఱుఁగని గర్వభూయిష్ఠురా లయిన గౌరీ

దేవియంతటిగుణవంతురాలుసహింప నాఁకలికి తాళలేక మలమల మాడుచు, భర్త యావలికిఁ బోయినప్పుడు తనకేదియైనఁ గొంచెమాహారము రహస్యముగా తెచ్చి పెట్టవలసినదని పరిచారికలను వేఁడుకొనెను: ఆవఱ కతనియుపదేశము తగిలినవారే యయినందున వారందఱును భయపడినట్లు నటించుచు, యజమానునకు తెలియకుండ తా మేదియైన పెట్టెడుపక్షమున తమ్మతఁడు చంపివేయు నని చెప్పి, ఏమియుఁ బెట్టక దూరముగా తొలఁగిపోయిరి. అప్పు డామె యొంటిగానుండి తనలో "అయ్యో! నన్నితఁడు పస్తుపెట్టి చంపవలెనని యే వివాహమాడెనుకాఁబోలును! నాతండ్రియింటికివచ్చినబిచ్చగాండ్రు సహితము కావలసినంతయన్నము తిని పోయెడువారు. ఏవస్తువువిషయమునను పరుల నెప్పుడును వేఁడుకొని యెఱుఁగనట్టి నాయట్టిదానను తిండిలేక మాడిపోవుచున్నాను; నిద్రలేక తలతిరిగి చచ్చిపోవుచున్నాను; ఈతని యఱపులే నా కాహారముగా నున్నవి; కేకలు వేసికన్నులుమూయనీయ కుండుటయే నాకు నిద్రగానున్నది. సేవకులు తెచ్చినయన్నమును తిన్నను, పరిచారికలు వేసినపాన్పుమీఁద పరున్నను, నే నప్పుడేచచ్చి పోదునన్నట్లు నటించుచు, నా ప్రాణములు నిలుపుటనిమిత్తమే తాను నా కీమహోపకారమును జేయుచున్నట్లభినయించుచుండుట చూడఁగా నాకుమరింతవిచారముకలుగుచున్నది" అని తలపోయ మొదలుపెట్టెను. ఇట్లింకను తలపోయుచుండఁగా నింతలో రుద్రమూర్తి కొంచెము చిమిడిన యన్నమును రెండుమూఁ డుప్పువేయనికూరలును పళ్లెములో వేసి పట్టుకొనివచ్చి, 'ఓప్రియురాలా! నీ వెట్లున్నావు? ప్రాణాధికురాలవయిననీనిమిత్తము నే నెట్లుకష్టపడుచున్నానో చూచినావా? ఈయన్నమును కూరలును నేను స్వహస్తములతో పాకముచేసినాను. నేనుపడ్డ శ్రమకు నీవు నాయెడల కృతజ్ఞురాలవయి యుండవలెను" అని మెల్లఁగా

ముందు పెట్టెను. ఆమె దానిని పుచ్చుకొని తినవలె నని యుద్దేశించి మాటాడక మెల్లఁగా ముందుకు జరుగుచుండెను. అదిచూచి యతఁడు నోటినుండి మాటరా దేమి? నీమౌనమునుచూడఁగా నీకిప్పుడన్న మక్కఱలేన ట్టున్నది. ఇంతసేపును నీనిమిత్తమయి నేనుపడినప్రయాస మంతయు వ్యర్థమయిపోయినది'' అని పలుకుచు సేవకులనుబిలిచి యాపళ్ళెమును లోపలికిఁదీసికొనిపొండని చెప్పెను. ఆమెలోపలనున్న దుస్సహమయిన క్షుద్బాధ యామెగర్వమునంతను బోఁగొట్టి యామె చేత 'నా కన్నము కావలె' ననిపించెను. కానియతఁడామాటతోతృప్తి నొందక యామెను మఱింత దీనత్వముతో వేఁడుకొనునట్లు చేయ నుద్దేశించి, లోకములో నీచసేవకుఁడు కొంచె ముపచారము చేసినప్పుడుకూడ యజమానులయినను కృతజ్ఞతను జూపుదురు. ఇంతకష్టపడి పనిచేసినను భర్తనైన నే నింతమాత్రపుమాటకయినను నోచుకోక పోతిని' అని సేవకులవంకఁ జూచెను. ఆ యన్నముగూడ లేకుండ సేవకు లెక్కడ పళ్ళెమునుదీసికొనిపోదురోయని భయపడి బగబగమండుచున్న కడుపుచిచ్చునకు సహింపలేక గర్వమునంతనువిడనాడి యిష్టము లేకయే ''నేను మీయెడల కావలసినంతకృతజ్ఞత కలిగియున్నాను. మీకనేక వందనములు చేసెదను. నాకాయన్నము పెట్టుఁడు'' అనెను. అందుమీఁద నతఁడాసేవకులను పళ్లెమును తీసికొనిపోకుండ నాజ్ఞాపించి యామె భోజనముచేయుచుండఁగా 'ఓ మనోనాయికా! నీవినయవచనములకు నాకెంతో సంతోషమగుచున్నది, నీవు కడుపు నిండ భోజనము చేయుము. మనుగుడుపునిమిత్తమయి రేపు మనమిద్దఱమును నీపుట్టినింటికిఁబోయిహాయిగా సర్వసుఖములను అనుభవింతము. ఈలోపలనీకు నేను దెచ్చి పెట్టెదనన్నబట్టలను నగలను తెప్పించియిచ్చెదను' అనితనమాటలయందామెకు నమ్మకముపుట్టుటకై మంచిపట్టుగుడ్డను

తెప్పించి కుట్టుపనివానినిబిలిపించి ఱవికలు కుట్టి తెమ్మనియామె యెదు
టనే గుడ్డ వానిచేతి కిచ్చెను. వాఁడు కొంతసేపటి కొక ఱవికను కుట్టి
తీసికొని వచ్చెను. అది చేతఁబుచ్చుకొని వానిమీఁద కోపపడి కేకలు
వేయుచు "ఇది పల్లెలయం దుండుమోటుస్త్రీలకు తగియున్నదిగాని
నాభార్యవంటి నాగరికము గలవారికి తగినదిగా నుండలేదు. ఇది నీ
మొగమును వేసి కొట్టుకొమ్ము" అని యాఱవికను వానిమీఁద విసరి
వైచెను. ఆఱవిక మిక్కిలి యందముగా నున్నందున దాని నేలాగున
నైన ధరింపవలెనని యాశతో నామె "నాపట్టణమునందలి మంచి
స్త్రీలందఱును తా మిటువంటిఱవికలనే తొడుగుకొందురు. నా కీఱవిక
కావలెను" అని యడిగెను. "అట్లయినపక్షమున వారివలెనే నీవును
మంచిదాన వగుము. మంచివారు తొడుగుకొనెడునట్టి యాఱవికను
నీకిప్పుడు తప్పక యిప్పించెదను" అని యతఁడు ప్రత్యుత్తరము
చెప్పెను. ఈప్రసంగ మారంభ మగునప్పటికి తిన్నయన్నము దేహ
మునఁబట్టి కొంతబలము కలిగినందున, ఆమెకుఁ గల ధైర్యమును గర్వ
మును మరల పురికొనఁగా నామె యతనివంకఁ జూచి "మీరు నన్న
ట్లనెదరేమి? నాకు తోఁచినయుత్తరమును నేను చెప్పవచ్చు ననుకొనె
దను. నామనస్సులో నున్నదేమో చెప్పెదను. నేను శిశువును గాను,
మీకంటె గొప్పవారిముందఱకూడ నాకుఁ దోఁచిన దేమో నిర్భయ
ముగా చెప్పెడిదానను. వారు నాకడ్డము రాక నన్ను చెప్పనిచ్చెడు
వారు. మీకు నామాటలు వినుట కిష్టము లేక పోయినయెడల మీ
చెవులు మూసికొనుఁడు" అని యధికప్రసంగము చేయుట కారంభిం
చెను. రుద్రమూర్తి యటువంటికోపపుమాటలు వినుటకిష్టములేనివాఁ
డయి, ఆమెతో వాదులాడుటకన్న నెటువంటిసంభాషణచేసియామెను
వంచవలెనో చక్కఁగా కనిపెట్టినవాఁడు గనుక "నీవు చెప్పినది

సత్యము. అరవిక వట్టిపనికిమాలినది. అది నీ కక్కఱలేదు. నీవది యక్కఱలేదన్నందునకే నాకెంతో సంతోష మగుచున్నది.'' అనెను. ''మీకు సంతోషమయినను కాకపోయినను సరే. నాకారవికమాత్రము కావలెను. నాకిదితప్ప మఱియొకటి యక్కఱలేదు'' అని యామె చెప్పెను. ఆతఁ డామెమాటలను గ్రహింపనట్లు నటించుచు ''నీకు పట్టుచీర కావలె ననుచున్నావా? నీకదియుఁ గొనిపెట్టెదను.'' అని చెప్పుచుండఁగా నింతలో వర్తకుఁడు వెనుక నియమించినప్రకారముగా నొకమంచిపట్టుచీరను దెచ్చి చేతి కిచ్చెను. అతఁ డాపట్టుచీరను చేతఁ బట్టుకొని చూచి, నిజముగా నతఁ డప్పుడు భార్యకు పట్టుచీరనుగాని పట్టురవికనుగాని కొని యియ్యఁ దలచుకోనందున దానియందు దోషారోపణములు చేయుచు, అంచు వెడల్పుగా నున్నదనియు, ఎఱ్ఱరంగందముగా నుండలే దనియు, వెడల్పు తక్కువనియు, పొడ వెక్కువనియు, కేకలువేసి యటువంటిపాడుచీర తెచ్చినందున కయియావర్తకునిమీఁద కోపపడి నిజముగా రుద్రమూర్తి యయి బట్ట నలిపి వానిమీఁద పాఱవేసి వానిని కొట్టఁబోయెను. ''దేశమునందిప్పుడు గొప్పయింటిస్త్రీ లందఱు నిటువంటిచీరలనే ధరించుకొను చున్నారు'' అని పలుకుచు బట్టనెత్తుకొని వర్తకుఁడువీధిలోనికి పాఱిపోయెను. అతఁ డాకుట్టుపనివానితోను వర్తకునితోను తా నావఱకే మాటాడి వారి కియ్యవలసినసొమ్మునావఱకే యిచ్చి వేసినందున నతఁ డెంత కోపపడినను వారిలో నెవ్వరును మాఱుమాట పలుకక పరమ విధేయతను గనఁబఱుచుచు నావలికిఁబోయిరి. ఈవఱ కెప్పుడును తా నంతకంటె మంచిచీరనుజూచి యుండలే దని గౌరీదేవి యాచీరను మెచ్చుకొనెను. అతఁ డప్పటికంతేచాలుననుకొని వారి నావలికి తఱిమి వేసినతరువాత కోపము చల్లార్చుకొని భార్యవంకఁదిరిగి ''ప్రాణేశ్వరీ!

మన మిప్పుడు కట్టుకొన్న యీసామాన్యమయిన బట్టలతోనే నీ పుట్టినింటికిఁ బోదము రమ్ము” అని గుఱ్ఱములను సిద్ధముచేసి తెచ్చుటకు నియమించి “యిప్పుడే సూర్యోదయమయినందున భోజనసమయమునకే మనము మీతండ్రిగారియింటికి పోదము” అని చెప్పెను. నిజముగా నది ప్రాతఃకాలము కాదు; అప్పటికిమిట్టమధ్యాహ్నమయినది. ఆతనియాకారవికారమునకును చేష్టలకును నిజముగాభయపడినదయి స్వభావగర్వమును విడిచి వినయముతో ‘ఓప్రాణనాథా! ఇప్పుడు మధ్యాహ్నము రెండుజాము లయినది. మన మక్కడకువెళ్ళునప్పటికి రాత్రి నిద్రవేళ యగును” అని మెల్లఁగా సాహసముచేసి చెప్పెను. కాని యతఁడామెను పుట్టినింటికి తీసికొనిపోవులోపల నామెను పూర్ణముగా లోఁబఱుచుకొని తాను జెప్పినదానినెల్ల నామెయెదురుచెప్పక యొప్పుకొనుచుండునట్లు చేయవలె నని యుద్దేశించుకొని యుండెను. కాఁబట్టి యతఁడు తాను సూర్యునికికూడ ప్రభువయి యాతనిని తన యిచ్చవచ్చినట్లు నడపఁగలిగినట్లుగా “నేను బయలుదేఱునప్పుడే వేళ కావలెనన్న నావేళయే యగును. నే నేమి చెప్పినను నీవు నామాటకెదురుచెప్పుచున్నావు. ఈదినమున నిన్ను నేనుపుట్టినింటికిఁ దీసికొనిపోను. నేనుదీసికొనిపోవునప్పుడు నేనేకాలమని చెప్పెదనో యాకాలమే కావలెను” అని యప్పటికి ప్రయాణము నిలిపివేసెను. అమఱునాఁడు గౌరీదేవి యాతఁడు నేర్పమొదలుపెట్టిన విధేయతను నేర్చుకోవలసిన దయ్యెను. ఆమెతనవెనుకటి గర్వమునంతనువిడిచిపెట్టియెదురుచెప్పుట యన్నమాట మఱచిపోవువఱకును తా నామెను పుట్టినింటికిఁ దీసికొని పోనని యాతఁడు శపథముపట్టి కూర్చుండెను. అందుచేత నామెయతఁడన్నదాని నెల్లనౌనని యొప్పుకొన నారంభించినందున మఱునాఁడతఁడు ప్రయాణము చేసికొంతదూరము ప్రయాణముసాగినతరువాత

తీక్ష్ణముగా ప్రకాశించుచున్న సూర్యుని జూపి "ఈమిట్టమధ్యాహ్న వేళను చంద్రుఁ డెంతచక్కఁగా వెలుఁగుచున్నాఁడో చూచితివా?" అని భార్య నడిగెను. ఆవెలిఁగెడిది సూర్యబింబముకాని చంద్రబింబము కా దని యామె ప్రత్యుత్తరము చెప్పెను. అందుమీఁద నతఁడు కోప పడి "నీవుపుట్టినింటికివెళ్ళులోపల నే నది చంద్రబింబమన్నను నక్షత్ర మన్నను నే నన్నప్రకార మయి తీఱవలెను. నీవింకను నామాట కెదు రాడుచున్నావుగాన నిన్ను నేను నీపుట్టినింటికిఁ దీసికొనిపోను" అని చెప్పి గుఱ్ఱమును వెనుకకు మరలింపఁబోయెను. గౌరీదేవి వెనుకటివలె గయ్యాళిగారిగాక సాధ్వియైనందున భర్తవంకఁ జూచుచు 'ఓ ప్రాణ వల్లభా! మన మిప్పటికి చాలదూరము వచ్చితిమిగాన గుఱ్ఱమును వెనుక త్రిప్పక ముందుకె నడిపింపుఁడు. అది సూర్యబింబమో చంద్రబింబమో నక్షత్రమో మీ రేదిచెప్పిన నదే కానిండు. మీరు దానినిప్పు డాము దపుదీపమని చెప్పినను నే నౌనని యొప్పుకొనెదను" అని దీనత్వముతోఁ జెప్పెను. అతఁ డామె వాక్యముల సత్యమునుపరీక్షింపదలఁచి 'అది చంద్రబింబము' అని మరల చెప్పెను. "అది నిస్సందేహముగా చంద్ర బింబమే" అని గౌరీదేవియుఁ బలికెను. "నీ వబద్ధ మాడుచున్నావు. ఆవెలిఁగెడిది ప్రకాశమానమైన సూర్యబింబము" అని యతఁడు తెన మాటను మార్చెను. "అట్లయిన పక్షమున నదితప్పక సూర్యబింబమే. మీ రది సూర్యబింబము కాదని చెప్పెడు పక్షమున సూర్యబింబము కాదు. మీరు దాని నేమనిపిలుతురో నాపాలిటికది యాపేరుకలదే యగును. ఇఁకముందెప్పుడును మీగౌరీదేవి కేదియు మీకు తోఁచిన దానికంటె వేఱువిధముగా తోఁచదు" అని యామె బదులుచెప్పెను. ఆపయి నతఁడు కొంతదూరము ప్రయాణము సాగనిచ్చి యామెయొక్క విధేయత స్థిరముగా నుండునో లేదో మఱియొకసారి పరీక్షించిచూడఁ

దలఁచి, ఆదారిని బోవుచున్న యొకవృద్ధుని జూచి కన్యయైనట్టుగా 'ఓసుందరీ! నీ వెందుఁ బోవుచున్నావు?'' అని పలికి భార్యవంకఁ దిరిగి "నాప్రాణేశ్వరీ! సౌందర్యరాశియైన యిటువంటి యువతిని నీ వెప్పుడయినఁ జూచియున్నావా? ఆమెముఖము చంద్రబింబమువలెనున్నది. ఆమె చెక్కులద్దములను మించియున్నవి. ఆమె కన్నులు కెందామర రేకులను తిరస్కరించుచున్నవి. అటువంటి లావణ్యవతి యైన యామెవద్దకుఁబోయి కుశలప్రశ్నమడిగి యామెనొక్కసారియాదరించి రమ్ము'' అని చెప్పెను. తనగర్వమంతయుఁ బోఁగొట్టుకొని పరమవిధేయురాలయి యున్న యామె భర్త యాజ్ఞాపించిన ట్లాముసలివానియొద్దకుఁ బోయి "ఓ చెల్లెలా! ఓసౌభాగ్యవతీ! నీకు క్షేమమా? నీ వెక్కడకుఁ బోవుచున్నావు? నీగృహ మెక్కడ నీయంతటి సౌందర్యవతిని గన్నతల్లిదండ్రులభాగ్యమే భాగ్యము''అని యావృద్ధుని నాదరించెను. అంతట రుద్రమూర్తి మరల భార్యవంకఁ జూచి "ఓ ప్రియురాలా! నీకు మతిపోయినదా యేమి? ఇతఁడు పురుషుఁడుకాని నీ వనుకొనునట్లు స్త్రీ కాదు. ముసలితనముచేత నీతని చర్మిగిపోడ లెండిపోయినవి; ముఖము ముడుతలు పడినది. నీవు కని పెట్టలేదా?'' అని పలికెను. అందుమీఁద నామె వెంటనే తెలివి తెచ్చుకొన్న ట్లభినయించుచు నావృద్ధునిజూచి "అయ్యా! నన్ను క్షమింపుము. ఈయెండలో నడుచుటచేత నాకన్నులు మిఱుమిట్లుగొని నా కేవియు తిన్నఁగా కానరాకున్నవి. కన్నులు పచ్చపడి సర్వమును పచ్చఁగానే కానవచ్చుచున్నది. ఓ వృద్ధుఁడా! నీవు పూజార్హుఁడవుగాఁ గానఁబడు చున్నావు. నేను పొందినయీభ్రమకు నన్ను మన్నింపుము'' అని వేఁడుకొనెను. "అయ్యా! ఈచిన్నది యెఱుఁగక చేసినయీతప్పిదము మన్నింపుము. నీవు మంచివాఁడవుగాఁ గానఁబడు చున్నావు. నీ

వెక్కడకుఁ బోవుచున్నావో మాయం దనుగ్రహించి చెప్పెదవా? మేము పోయెడియూరికే నీవును బోవుచున్నపక్షమున, మాకు మంచి సహవాసము దొరకినందుకు పరమానందభరితుల మగుచున్నాము'' అనిరుద్రమూర్తి యావృద్ధుని సంతోషపెట్టెను. ఆవృద్ధుడు 'అయ్యా! వింతదైన మీయిరువురవర్తనమును నాకద్భుతమును సంతోషమును గలిగించుచున్నది. నాపేరు చిత్రసేనుఁడు కాంచీనగరమం దున్ననా కుమారుని జూచుటకయి నే నక్కడకుఁ బోవుచున్నాను''అని చెప్పెను. ఆపేరు వినఁగానే యతఁ డావృద్ధుఁడు తనమఱఁదలిని వివాహము చేసికొనఁ బోవుచున్నదృఢసేనునితండ్రి యగుట యెఱిఁగి "అయ్యా! నీకొమారుఁడు కాంచనవర్మయొక్కద్వితీయపుత్రిక యైనపద్మావతిని పెండ్లియాడఁ బోవుచున్నాఁడు కాఁడా'' యని యడిగి తెలిసికొని తన బంధుత్వమునుకూడఁ దెలిపికొని యటువంటిభాగ్యవంతునితో సంబంధము చేయఁబోవుచున్నందున నాతని నభినందించెను. అటుతరువాత వారందఱును గలిసి సుఖముగా ప్రయాణముచేసి యుక్తసమయములో కాంచనవర్మ గృహమునకుఁబోయి చేరిరి. ఆవల నేర్పఱుచుకొన్న ప్రకారముగా విదియనాఁడు ముహూర్తనిశ్చయము చేయఁబడినందున ఆదినమున పద్మావతిని దృఢసేనున కిచ్చి వివాహము చేసిరి. ఆదినముననే యాసుముహూర్తమునందే కాంచనవర్మ తనబంధువుల చిన్నదాని నొకదానిని సత్యవర్ధనుఁ డనువాని కిప్పించి యావివాహమును తనకొమార్తె వివాహముతోఁగూడ జరపించెను. ఆవివాహములనిమిత్తము బంధువర్గమంతయు వచ్చియుండెను. ఇట్లందఱును జేరి కూరుచుండి యుండఁగా పద్మావతిభర్తయైనదృఢసేనుఁడును రెండవపెండ్లికొమారుఁ డయినసత్యవర్ధనుఁడును రుద్రమూర్తినిజూచి యాతనికి గయ్యాళిభార్య దొరకినదనియుఁ దమకు చెప్పినట్టు వినెదుమంచి

భార్యలు దొరకిరనియు భావించి యూతనినిపరిహసింప మొదలుపెట్టిరి. ఆమాటల కతఁడు సహింపక క్రొత్తగా వివాహ మయినయాముగ్గురు వధువులలోను తనభార్యయే మిక్కిలివిధేయతకలదని వారితోవాదింప దొడఁగెను. ఆవాదమును విని కాంచనవర్మసహిత మూరకుండలేక తన పెద్దయల్లుని జూచి యీయున్నముగ్గురిలోను నీభార్యయేగదాగయ్యాళి యని చెప్పెను. అందుమీఁద నతఁడు గంభీరస్వరముతో మామగారిని కొత్తపెండ్లికొడుకులనుబిలిచి, అందఱిభార్యలలోను నిశ్చయముగాతన భార్యయే మిక్కిలియడఁకువయును సద్వర్తనమును గలదనియు, ఆమె యోగ్యత తక్కినవారికంటె తనకే దృఢముగా తెలియు ననియు, భర్త యాజ్ఞ యైనదని నూతనబంధువుల నందఱిని పిలువనంపిన పక్షమున నెవ్వ రెక్కువవిధేయతను గనఁబఱిచి ముందుగావత్తురో వారినడతను బట్టి వారిసుగుణసంపద తెలియవచ్చుననియు, ఈపని కిష్టమయిన యెడల తాను పందెము వేయుటకుసిద్ధముగా నున్నాఁడననియు, దృఢ ముగాఁ జెప్పెను. తక్కినయిద్దఱును తలతిక్కదయిన గౌరీదేవికంటెఁ తమభార్యలే యెక్కువ విధేయతగలవారని దృఢముగా నమ్మియుండిరి గాన వారువెంటనే పందెమున కొప్పుకొని, గెలిచినవారి కోడినవారు నూతేసిరూపాయ లిచ్చుట కొడంబడిరి. అప్పుడు రుద్రమూర్తి వారిని జూచి మీభార్యలు మీరుచెప్పినట్టు విందురో విన్రో యన్నసంశ యముచేత తక్కువపందెము వేసితికాని నేను నాభార్యయందున్న నమ్మకముచేత నూఱురెట్లధికధనము పందెము వేయుటకయినను సిద్ధముగా నున్నానని వారిని మఱింతపురికొల్పెను. అందుపయిన వారు రోషమెక్కినవారయి తాము విజయము పొందకపోయినయెడల చెఱి వేయేసి రూపాయలు నిచ్చెద మని పందెపుసొమ్మును హెచ్చించిరి. పందెము నిశ్చయమయినతరువాత వారితోముందుగా దృఢసేనుఁడు

పరిచారిక నొకదానిని పిలిచి నీభర్తసెలవయినదని పద్మావతిని పిలుచుకొనిరమ్మని పంపెను. కొంతసేపటి కాపరిచారిక మరలవచ్చి 'అయ్యా! మీభార్య లోపల పనిగానున్నందున తా నిప్పుడువచ్చుటకు వీలులేదని చెప్పుమన్నది'' అని చెప్పెను. అది చూచి రుద్రమూర్తి ''దృఢసేనా! నీభార్యయొక్క విధేయత తేటపడినదా? లోపల పనిగా నున్న దఁట! వచ్చుటకు వీలులేదఁట! ఇదేకదా నీభార్యయొద్దనుండి వచ్చినప్రత్యుత్తరము!'' అని తోడియల్లుని కేరడములాడ మొదలు పెట్టెను. ఆమాటల కడికి దృఢసేనుఁడు ''అన్నా! తొందరపడఁబోకు. నీభార్య యింతకంటెనవమానకరమయిన యుత్తరమును బంపకపోయినయెడల నీవప్పుడు సంతోషింపుము'' అని యూరకుండెను. అప్పుడు సత్యవర్ధనుఁ డాపరిచారికనుజూచి నీవీసారినాభార్యవద్దకుపోయి యెంతపనియున్నను విడిచి నీభర్తనిన్నొక్కసారి వచ్చి పొమ్మనుచున్నాఁ డని వేఁడుమని పంపెను. ఆమాటవినిరుద్రమూర్తి ''ఓసత్యవర్ధనా! నీభార్యనుభర్తవద్దకు తోడితెచ్చుటకయి వేఁడుకోవలెనుగా! అట్లయిన నీదివొడ్డభార్యయే'' అని యాతనినికూడ నెగతాళి చేసెను. ఆపరిహాసమునకు రోషించి సత్యవర్ధనుఁడు ''బావా! నీవంతువచ్చినదాఁక నిమిష మోపిక పట్టుము. నీభార్య ప్రార్థింపకుండ నీవద్దకు వచ్చినప్పుడు చూతములే'' అనిపరిహాసముగా పలికెను. ఈమాటలనుచుండఁగానే లోపలికిఁబోయినపరిచారిక క్రొత్త పెండ్లికూఁతును దీసికొనిరాక యే తా నొంటిగావచ్చుచుండుట కంటఁబడఁగానే సత్యవర్ధనుని మొగము వెలవెలపోవ నారంభించెను. అంతట పరిచారిక ప్రవేశించి ''అయ్యా! మీభార్య లోపలనేదో వేడుకలోనున్నది. అందుచేతఁ దానువచ్చుట కవకాశములేక మిమ్మే వచ్చి మాటాడిపొమ్మన్నది'' అని చెప్పెను. ఆమాటలు పరిచారిక ముగింపఁగానే రుద్రమూర్తి పకపకనవ్వి 'నీభార్య నిన్నే రమ్మని

యాజ్ఞాపించినదిగా! సరిసరి! ఇది యంతకంటెను మేలుగా నున్నది. మీభార్యలు విధేయతయం దొకరిని మించినవా రొకరయినారు'' అని తల యూచసాగెను. కొంతసేపటికి కాయుద్రేకము తగ్గినతరువాత రుద్రమూర్తి పరిచారికను పిలిచి 'నీవునాభార్యయొద్దకుంబోయి నీభర్తగారు నిన్నిక్కడకు రమ్మని యాజ్ఞాపించినారు.'' అని చెప్పుమని పంపెను. అప్పు డక్కడ నున్నవారందఱును గౌరీదేవి నిశ్చయముగా రాదని యొండొరులతో ననుకొనుచుండఁగానే యందఱును విస్మయపడునట్లుగా కాంచనవర్మ అదిగో నా పెద్దకొమార్తె వచ్చుచున్నది.'' యని యత్యాశ్చర్యముతో కేక వేసెను. ఇంతలో గౌరీదేవి పరిచారిక వెంటవచ్చి భర్తయెదుట నిలిచి ''ప్రాణేశ్వరా! నన్ను పిలిపించిన పని యేమి?'' అని వినయముతో నడిగెను. ''నీ చెల్లెలునుసత్యవర్ధనునిభార్యయు నేమి చేయుచున్నారు.'' అని రుద్రమూర్తియడిగెను. ''నడవలోఁ గూరుచుండి వినోదముగా కథలు చెప్పుకొనుచున్నారు.'' అని గౌరీదేవి యుత్తరము చెప్పెను. నీవు పోయి వారిద్దఱిని గూడఁ దీసికొనిరమ్ము'' అని యతఁడు మరలఁ జెప్పెను. ఆమె మాఱుమాటాడక వారిని దెచ్చుటకయి వెంటనే కదలి పోయెను. అప్పుడు ''ప్రపంచములో నే దయిన నద్భుత మున్నయెడల నిది మహాద్భుతముగా నున్నది'' అని దృఢసేనుఁడనెను. నాకు నిది మహాద్భుతముగానే తోఁచుచున్నది. ఈవైపరీత్యమువలన నేమి పుట్టునో నాకు తెలియకున్నది'' అని సత్యవర్ధనుఁడనెను. 'మఱేమియుపుట్టదు. దంపతులకు సుఖమును సంతోషమును పుట్టును' అని రుద్రమూర్తి మాఱుపలికెను. ఇదంతయు నాశ్చర్యపడి చూచుచున్న కాంచనవర్మ సంతోషమును పట్టఁజాలక పెద్దయల్లుని కౌఁగిలించుకొని ''పుత్రకా! దీర్ఘాయుష్మంతుఁడవయి మందువుగాక!

నీవు పందెమును గెలిచితివి. ఆమె మఱియొక కొమార్తె యనుకొని యరణముగా నీకు నేను మఱి పదివేలరూపాయల నిచ్చెదను. నిజముగా నిది గుణములచేత క్రొత్తకొమార్తెగా నే మాఱినది.'' అని సంతోషముతోఁ బలికెను. అతఁడు మామగారినిజూచి 'నీకొమార్తెక్రొత్తగా నేర్చుకొన్న యోగ్యతను విధేయతను మీయొద్దఁ జూపించి ధనరూపమయినదిగాక యంతకంటె మే లయినపందెమును గెలిచెదను.'' అని పలికి, గౌరీదేవి తక్కిన యిద్దఱువధువులతోను వచ్చుచుండుట దూరమునుండి కనిపెట్టి వారిభర్తలవంకఁ దిరిగి "సోదరులారా! నాభార్య మీభార్యల నెట్లు తీసికొని వచ్చుచున్నదో చూచినారా? వారు భర్తలమాటలయందు లేనిగౌరవమును తమయక్కగారి ప్రియవచనములయందుఁ గనఁబఱిచిరి'' అనెను. అంతలో వారందఱును సమీపమునకు వచ్చిరి. అప్పుడు రుద్రమూర్తి తనభార్యను జూచి "ఓప్రాణేశ్వరీ! నీ కొప్పులోని యాపూలదండ సంసారికస్త్రీలకు తగినదిగానుండలేదు. దానిని తీసి యావల పాఱవేయుము'' అని యాజ్ఞాపించెను. ఆతనినోటినుండి యామాట రాఁగానే సంశయింపక యర్థనిమిషమయిన నాలస్యముచేయక యామె పువ్వులదండను దీసి భర్తనియమించినట్లు పాఱవేసెను. అదిచూచి పద్మావతి భర్తవంకఁ దిరిగి "ఇది యేమి తెలివితక్కువ. ఆలోచనలేక భర్తయిచ్చినపిచ్చియాజ్ఞలనెల్ల చెల్లించుచున్నది'' అనెను. ఆమాటలు విని యొడలుమండ దృఢసేనుఁడు భార్యవైపునకుఁ దిరిగి ఇట్టి తెలివితక్కువ నీకుఁగూడ కుదరవలె నని నేను గోరెదను. భర్తమాటను మన్నింపని నీ తెలివియెక్కువయే యీ మధ్యాహ్నము నాకు వేయిరూపాయలనష్టము దెచ్చిపెట్టినది'' అని విచారముతో మొగము వంచుకొని యూరకుండెను. అప్పుడు రుద్రమూర్తి భార్యను బిలిచి "ఈవధువులుకూడ సిగ్గుపడి తలవంచుకొను

నట్లుగా నీవు నేర్చుకొన్నవిధేయతను నీ విప్పుడు వీరి కుపదేశింపుము'. అని యుత్తరవు చేసెను. అందుపయి నామె మృదుమధురస్వరముతో భార్యలు భర్తయెడఁ జూపవలసినవిధేయతను గూర్చియు పతివ్రతా ధర్మములను గూర్చియు కర్ణోత్సవముగా నుపన్యసించెను. అవలను కాంచీనగరములో గౌరీదేవి గయ్యాళియని యెంత పేరుపడినదో యంతకంటె శతగుణము లధికముగా నాటనుండియామె పాతివ్రత్యము నందును కళ్యాణగుణములయందును ప్రసిద్ధిగాంచి కళ్యాణగౌరీదేవి యనుసార్థకనామముతో వ్యవహరింపఁబడుచుండెను.

సంపూర్ణము.

బాన్సు ప్రెస్, రాజమహేంద్రవరము—1950.